

Ispitni katalog za državnu maturu
u školskoj godini 2011./2012.

LATINSKI
JEZIK
OSNOVNA RAZINA

Stručna radna skupina za izradbu ispitnih materijala iz Latinskoga jezika:

mr. sc. Ariana Stepinac Kapetanović, voditeljica, Klasična gimnazija, Zagreb

Senia Belamarić Divjak, prof., Privatna klasična gimnazija, Zagreb

Katarina Filković, prof., VII. gimnazija, Zagreb

Ondina Mirt Puškarić, prof., Klasična gimnazija, Zagreb

doc. dr. sc. Marko Petrak, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Sadržaj

Uvod	5
1. Područja ispitivanja	5
2. Obrazovni ishodi	5
3. Struktura ispita	7
3.1. Uvodni dio – nevezani zadatci	7
3.2. Proza – zadatci vezani uz prozni tekst	8
4. Tehnički opis ispita	9
4.1. Trajanje ispita	9
4.2. Izgled ispita i način rješavanja	9
4.3. Pribor	9
5. Opis bodovanja	9
5.1. Vrijednovanje prve ispitne cjeline	9
5.2. Vrijednovanje druge ispitne cjeline	9
6. Primjeri zadataka s detaljnim pojašnjenjem	10
6.1. Primjer zadatka višestrukoga izbora	10
6.2. Primjer zadatka dopunjavanja	10
6.3. Primjer zadatka kratkoga odgovora	11
7. Priprema za ispit	12
8. Dodatci	12
8.1. Predmetne cjeline koje se ispituju	12
8.2. Propisani minimalni vokabular za školsku godinu 2011./2012.....	14
8.2.1. Popis ostalih riječi čije značenje treba znati	24
8.3. Popis odabranih izrjeka i poslovica	25
8.4. Popis odabranih kratica	27

Uvod

Latinski jezik je na državnoj maturi izborni predmet, a učenici klasičnih gimnazija mogu, prema osobnom izboru, kao obvezni ispit državne mature umjesto ispita iz stranog jezika polagati ispit iz Latinskog ili Grčkog jezika. Ispitni katalog za državnu maturu iz Latinskoga jezika temeljni je dokument ispita kojim se jasno opisuje što će se i kako ispitivati na državnoj maturi iz ovoga predmeta u školskoj godini 2011./2012.

Ispitni katalog sadrži sve potrebne informacije i detaljna pojašnjenja o obliku i sadržaju ispita. Njime se jasno određuje što se od pristupnika očekuje na ispitu. Ispitni katalog uskladen je s odobrenim dvogodišnjim Nastavnim planom i programom¹ iz Latinskoga jezika u općim, jezičnim i prirodoslovno-matematičkim gimnazijama.

Ispitni katalog sadrži ova poglavlja:

1. Područja ispitivanja
2. Obrazovni ishodi
3. Struktura ispita
4. Tehnički opis ispita
5. Opis bodovanja
6. Primjeri zadataka s detaljnim pojašnjenjem
7. Priprema za ispit.

U prvome i drugome poglavlju čitatelj može naći odgovor na pitanje *što se ispituje*. U prvome su poglavlju navedena područja ispitivanja, odnosno ključne vještine iz ovoga predmeta koje se ispituju ovim ispitom. U drugome je poglavlju, kroz konkretne opise onoga što pristupnik treba znati, razumjeti i moći učiniti, pojašnjen način na koji će se navedena znanja i vještine provjeravati.

Treće, četvrto i peto poglavlje odgovaraju na pitanje *kako se ispituje*, a u njima su pojašnjeni struktura i oblik ispita, vrste zadataka te način provedbe i vrjednovanja pojedinih zadataka i ispitnih cjelina.

Šesto poglavlje sadrži primjere svih tipova zadataka.

Sedmo poglavlje odgovara na pitanje *kako se pripremiti* za ispit. U tom su poglavlju savjeti koji pristupnicima pomažu u pripremi ispita. Dodatci su priloženi s istom svrhom.

1. Područja ispitivanja

Ispitom iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini provjeravaju se ova ključna znanja i vještine:

- razumijevanje izvornoga teksta pisanoga latinskim jezikom
- ovlađanost gramatičkim strukturama latinskoga jezika
- poznavanje osnovnoga vokabulara
- poznavanje civilizacijske pozadine latinskoga jezika (rimске kulture i civilizacije te njezinih tekovina).

2. Obrazovni ishodi

U ovome su poglavlju za svako područje ispitivanja određeni obrazovni ishodi, odnosno konkretni opisi onoga što pristupnik mora znati, razumjeti i moći učiniti kako bi postigao uspjeh na ispitu.

Razumijevanje izvornoga teksta pisanoga latinskim jezikom podrazumijeva da pristupnik zna, odnosno može:

- prepoznati, identificirati, razlikovati i povezati gramatičke strukture u tekstu
- razlikovati odnose unutar rečenice
- prepoznati poruku i razumjeti sadržaj teksta

¹ Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, broj 1, Školske novine, Zagreb, 1994.

- prevesti tekst s pomoću komentara.
- Ovladanost gramatičkim oblicima i strukturama podrazumijeva da pristupnik zna, odnosno može:
- prepoznati i razlikovati klasični i tradicionalni izgovor
 - primijeniti pravila naglašavanja riječi
 - prepoznati i primijeniti osnove morfologije te prevesti i navesti tražene oblike:
 - imenice (pravilne i češće iznimke)
 - pridjeve (pravilnu i nepravilnu komparaciju)
 - zamjenice (osobne, povratne, posvojne, povratno-posvojnu, pokazne, odnosne, upitne i neodređene)
 - zamjeničke pridjeve
 - brojeve (glavne i redne)
 - glagole (oblike prezentske, perfektne i participske osnove, verba deponentia i semideponentia, verba anomala – *esse, possum, prosum, fero, eo, volo, nolo, malo*)
 - priloge (komparaciju)
 - prepoznati i odrediti strukturu rečenice
 - funkcije riječi i njihove odnose
 - razliku u strukturi aktivne i pasivne rečenice
 - vladati sintaksom glagola
 - prepoznati i prevesti konstrukcije – Acl, Ncl, perifrastičnu konjugaciju aktivnu i pasivnu te ablativ absolutni
 - prepoznati i prevesti glagolska imena – gerund, gerundiv
 - prevesti konjunktiv u nezavisnim rečenicama
 - vladati sintaksom zavisne rečenice
 - prepoznati upitne, namjerne, vremenske, uzročne, posljedične, pogodbene, dopusne i odnosne rečenice.

Poznavanje osnovnoga vokabulara podrazumijeva da pristupnik zna, odnosno može:

- prevesti (navesti značenje) riječi iz propisanoga vokabulara
 - prevesti (navesti značenje) riječi koje proizlaze iz propisanoga vokabulara
 - prepoznati, razlikovati te navesti sinonime i antonime riječi
 - prepoznati etimologiju riječi
 - uočiti latinski korijen u suvremenoj riječi.
- Poznavanje rimske kulture i civilizacije podrazumijeva da pristupnik zna, odnosno može:
- navesti i opisati civilizacijske okolnosti povezane sa sadržajem književnoga teksta i okolnosti u kojima je tekst nastao te prepoznati i navesti poznate sentencije autora
 - navesti i opisati najvažnije likove iz rimske mitologije te legende iz rimske povijesti
 - prepoznati, navesti i opisati obilježja rimske svakodnevice (obitelj, odjeća, obrazovanje, običaji, zanimanja, stanovanje, kalendar, imena i njihove kratice, npr. Cn. za Gnaeus)
 - prepoznati, navesti i opisati rimsko naslijeđe (tragove antike nakon pada Carstva, odabrane izrjeke i poslovice te ostale kratice, npr. P.S. za post scriptum)
 - prepoznati i navesti obilježja rimske političke i kulturne povijesti (npr., obilježja arhitekture i umjetnosti)
 - navesti termine i pojmove koji proizlaze iz civilizacijskih sadržaja (npr., atrij, Kalende, konzul...) te njihov rječnički oblik.

3. Struktura ispita

Ispit iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini sastoji se od dviju cjelina.

U tekstu koji slijedi detaljno je opisana struktura svake ispitne cjeline.

3.1. Uvodni dio – nevezani zadatci

Prvi dio ispita čini 20 zadataka koji međusobno nisu povezani. Od toga je 10 gramatičkih zadataka, 5 zadataka iz vokabulara te preostalih 5 iz kulture i civilizacije.

Svi gramatički zadaci proizlaze iz neke rečenice na latinskom jeziku. Zadaci mogu biti zadani na latinskom ili hrvatskom jeziku s ponuđenim odgovorima na istim jezicima. Zadaci koji su zadani na hrvatskom jeziku podrazumijevaju uporabu i razumijevanje uobičajene latinske terminologije (npr., *singular*) i kratica (npr., *konj. plpf. akt.; Acl.*).

Struktura prve ispitne cjeline prikazana je u tablici 1.

Tablica 1. Struktura prve ispitne cjeline

PODRUČJE ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	VRSTA ZADATAKA	BODOVI PO ZADATKU	UKUPNI BROJ BODOVA
gramatika	10	5 zadataka višestrukoga izbora, 5 zadataka dopunjavanja ili kratkoga odgovora	2	20
vokabular	5	5 zadataka dopunjavanja ili kratkoga odgovora	1	5
kultura i civilizacija	5	5 zadataka višestrukoga izbora	1	5

3.2. Proza – zadatci vezani uz prozni tekst

Drugi dio ispita čini lakši izvorni prozni tekst dužine do 10 redaka, ovisno o procijenjenoj težini. Uz taj tekst vezano je 30 zadataka. Od toga je 15 zadataka iz razumijevanja teksta, 5 zadataka iz gramatike, 3 zadataka iz vokabulara i 7 zadataka iz kulture i civilizacije.

Struktura druge ispitne cjeline prikazana je u tablici 2.

Tablica 2. Struktura druge ispitne cjeline

PODRUČJE ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	VRSTA ZADATAKA	BODOVI PO ZADATKU	UKUPNI BROJ BODOVA
razumijevanje teksta	15	4 zadatka dopunjavanja ili kratkoga odgovora, 11 zadataka višestrukoga izbora	3	45
gramatika	5	5 zadataka dopunjavanja ili kratkoga odgovora	2	10
vokabular	3	3 zadatka dopunjavanja ili kratkoga odgovora	1	3
kultura i civilizacija	7	4 zadatka višestrukoga izbora, 3 zadatka dopunjavanja ili kratkoga odgovora	1	7

4. Tehnički opis ispita

4.1. Trajanje ispita

Ispit iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini je pisani i traje ukupno **100 minuta** bez prekida.

Pristupnik sam raspoređuje zadano vrijeme i nije vremenski ograničen tijekom rješavanja pojedinih dijelova ispita. Za vrijeme trajanja ispita pristupnik ne smije napuštati prostoriju.

4.2. Izgled ispita i način rješavanja

Pristupnici dobivaju sigurnosnu vrećicu u kojoj je *ispitna knjižica* i *list za odgovore*. Od pristupnika se očekuje da pozorno pročitaju upute koje će slijediti tijekom rješavanja ispita. Dodatno, uz svaku vrstu zadatka priložena je uputa za rješavanje. Čitanje ovih uputa je bitno jer je u njima naznačen i način obilježavanja točnih odgovora.

Zadatke višestrukogiza izbora pristupnici rješavaju obilježavanjem slova točnoga odgovora. Slova točnih odgovora obilježavaju se znakom X. Ako pristupnik obilježi više od navedenoga broja, zadatak će se bodovati s 0 (nula) bodova bez obzira na to što je među njima obilježen i točan odgovor.

Zadatke dopunjavanja i zadatke kratkoga odgovora pristupnici rješavaju upisivanjem točnoga odgovora na predviđeno mjesto koje je naznačeno u uputi. Prostor s naznačenim brojem bodova popunjava ocjenjivač.

4.3. Pribor

Tijekom pisanja ispita iz Latinskoga jezika dopušteno je rabiti kemijsku olovku plave ili crne boje.

Pristupnici ne smiju rabiti rječnike, gramatičke sažetke ni ostala pomagala. Nije dopuštena uporaba tehničkih pomagala. Tijekom trajanja ispita nije dopušteno napuštanje prostorije u kojoj se provodi ispit.

5. Opis bodovanja

Uspješnim rješavanjem ispita pristupnik može ostvariti ukupno **95** bodova.

5.1. Vrijednovanje prve ispitne cjeline

Bodovi: Točan odgovor za gramatičke zadatke donosi dva boda, a za zadatke iz vokabulara, kulture i civilizacije jedan bod.

Ukupni broj bodova: 30

5.2. Vrijednovanje druge ispitne cjeline

Bodovi: Točni odgovori iz razumijevanja teksta donose tri boda, iz gramatike dva, a iz vokabulara i kulture i civilizacije jedan bod.

Ukupni broj bodova: 65

6. Primjeri zadatka s detaljnim pojašnjenjem

U ovome su poglavlju primjeri zadatka. Uz svaki primjer zadatka ponuđen je opis te vrste zadatka, točan odgovor, obrazovni ishod koji se tim konkretnim zadatkom ispituje te način bodovanja.

6.1. Primjer zadatka višestrukoga izbora

Zadatak višestrukog izbora sastoji se od **upute** (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka i koja je zajednička za sve zadatke toga tipa u nizu), **osnove** (pitanja) te **četiriju ponuđenih odgovora** od kojih je jedan točan.

U sljedećem zadatku između četiriju ponuđenih trebate odabrati jedan odgovor.

Odgovor obilježite znakom X i obvezno ga prepišite na list za odgovore.

Acca Larentia Faustuli est:

- A. mater
- B. soror
- C. uxor
- D. puella

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati poruku i razumjeti sadržaj teksta

BODOVANJE: 3 boda – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, izostanak odgovora ili ako je obilježeno više odgovora

6.2. Primjer zadatka dopunjavanja

U zadatku dopunjavanja pristupnik treba dovršiti zadanu rečenicu upisivanjem pojma koji nedostaje na predviđeno mjesto. U pridruženoj uputi naznačen je način rješavanja zadatka.

U sljedećem zadatku dopunite rečenicu upisivanjem pojma koji nedostaje. Odgovor upišite na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici. Ne popunjavajte prostor za bodovanje.

Qui sidera spectat, non negat deum esse.

Podcrtana riječ u rečenici po funkciji je _____.

TOČAN ODGOVOR: direktni objekt

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati, odrediti strukturu rečenice (funkcije riječi i njihove odnose; razliku u strukturi aktivne i pasivne rečenice)

BODOVANJE: 2 boda – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili izostanak odgovora

6.3. Primjer zadatka kratkoga odgovora

U zadatku kratkoga odgovora pristupnik treba odgovoriti riječju ili jednostavnom rečenicom. Odgovor treba upisati na predviđeno mjesto. U uputi je naznačen način rješavanja zadatka.

U sljedećem zadatku trebate odgovoriti kratkim odgovorom (od jedne do nekoliko riječi).

Odgovor upišite na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici. Ne popunjavajte mjesto za bodovanje.

Napišite na latinskom jeziku punim riječima kraticu S.P.Q.R.

TOČAN ODGOVOR: Senatus populusque Romanus

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati, navesti i opisati rimsko naslijede (npr., tragove antike nakon pada Carstva, odabrane izrjeke i poslovice i ostale kratice)

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili izostanak odgovora

7. Priprema za ispit

Nastavnik treba pripremiti pristupnika da u što kraćem vremenu i uz što manju uporabu rječnika razumije i prevede zadani tekst, da prepoznae gramatičke oblike i strukturu rečenice, da vlasti propisanim vokabularom i da razumije civilizacijski kontekst.

Pristupnik treba tijekom školovanja svladati gramatičke i civilizacijske sadržaje te usvojiti vokabular učestalim ponavljanjem riječi. Za usvajanje gramatičkih sadržaja preporučuje se izradba paradigm, uvježbavanje oblika višestrukim i redovitim ponavljanjem te rješavanjem različitih zadataka. Za stjecanje vještina razumijevanja, analize i prevođenja nepoznatih tekstova preporučuje se redoviti samostalni rad na tekstu. To podrazumijeva pronaalaženje nepoznatih riječi u rječniku, vođenje vlastitoga rječnika, određivanje funkcije svakoj pojedinoj riječi u rečenici te na kraju prevođenje teksta na hrvatski jezik. Za usvajanje i razumijevanje civilizacijskih sadržaja preporučuje se čitanje lektire (odломci klasičnih tekstova u prijevodu), proučavanje priručnika iz mitologije i povijesti, gledanje dokumentarnih i igranih filmova koji se bave antičkom tematikom, posjećivanje zbirki i muzeja koji čuvaju antičku baštinu te posjeti antičkim lokalitetima u najbližoj okolini. Ako se pristupnik služi internetom, savjetuje se provjera valjanosti podataka.

Pristupnici se mogu pripremati za državnu maturu iz Latinskoga jezika uporabom udžbenika i priručnika odobrenih od *Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa*, a to su:

- ORBIS ROMANUS 1, udžbenik za početno učenje latinskog jezika u osnovnoj školi i gimnaziji, Damir Salopek, Zlatko Šešelj, Dubravko Škiljan
- ELEMENTA LATINA, udžbenik, Osnove latinskog jezika za 1. i 2. razred gimnazije, Oton Gorski, Veljko Gortan, Pavao Pauš

- LINGuae LATINAE ELEMENTA, udžbenik latinskog jezika za gimnazije, 1. i 2. godina učenja, Jadranka Bagarić
- LINGuae LATINAE ELEMENTA, radna bilježnica uz udžbenik latinskog jezika, 1. i 2. godina učenja, Jadranka Bagarić
- HEREDITAS LINGuae LATINAE, čitanka, udžbenik latinskog jezika za 1. i 2. razred gimnazije, 1. i 2. godina učenja, Zvonimir Milanović
- HEREDITAS LINGuae LATINAE, radna bilježnica latinskog jezika za 1. i 2. razred gimnazije, 1. i 2. godina učenja, Zvonimir Milanović.

Pristupnici se za državnu maturu također mogu pripremati na svim dostupnim tekstovima na latinskom jeziku. Izvorni latinski tekstovi dostupni su na www.thelatinlibrary.com ili www.fh-augsburg.de/~harsch/augustana.html.

8. Dodatci

8.1. Predmetne cjeline koje se ispituju

Uz svaku je predmetnu cjelinu u zagradi definirano što će se ispitivati na državnoj maturi.

GRAMATIČKI SADRŽAJI

a) fonologija

- izgovor (klasični i tradicionalni)
- naglasak

b) morfologija

nomina

- imenice (pravilne i samo češće iznimke)
- pridjevi (samo pravilna i nepravilna komparacija)

- zamjenice (osobne, povratna, posvojne, povratno-posvojna, pokazne, odnosne, upitne, neodređene)
- zamjenički pridjevi
- brojevi (glavni i redni)

verba

- oblici prezentske osnove
- oblici perfektne osnove
- oblici participske osnove
- verba deponentia i semideponentia
- verba anomala (esse; possum; prosum; fero; eo; volo, nolo, malo)

adverbia

- prilozi (komparacija)

c) sintaksa

struktura rečenice

- funkcije riječi u rečenici i njihovi odnosi; aktivna i pasivna rečenica

sintaksa glagola

- konstrukcije (Acl, Ncl, perifrastična konjugacija aktivna, perifrastična konjugacija pasivna, ablativ apsolutni)
- glagolska imena (gerundiv, gerund)
- uporaba načina u nezavisnim rečenicama (samo u prijevodu)

sintaksa rečenice

- nezavisna i zavisne (upitne, namjerne, vremenske, uzročne, posljedične, pogodbene, dopusne, odnosne) – samo u prijevodu

VOKABULAR

- poznavanje rječničkoga oblika riječi
- poznavanje značenja riječi (sinonimi i antonimi)
- poznavanje etimologije

KULTURA I CIVILIZACIJA

- rimska mitologija i legende iz rimske povijesti
- rimska povijest (politička, kulturna)
- rimska svakodnevica (obitelj, odjeća, obrazovanje, običaji, zanimanja, stanovanje, kalendar, imena i njihove kratice)
- rimsko nasljeđe (tragovi antike nakon pada Carstva, izrjeke, poslovice, kratice)

8.2. Propisani minimalni vokabular za školsku godinu 2011./2012.

Minimalni propisani vokabular pomaže pristupniku da usmjeri pažnju na rječnički fond za koji se podrazumijeva da ga je tijekom dvogodišnjega školovanja usvojio. Riječi propisane ovim popisom ne će se komentirati. Sve riječi izvan ovoga popisa, koje se pojave u tekstovima na ispitima, bit će komentirane.

A

abdico, 1. odreći se čega
accipio, 3., -cepi, -ceptum primiti
accuso, 1. optužiti
acer, acris, acre oštar
acies, -ei, f. bojni red, bitka
adiuvo, 1., -iubi, -iutum pomagati
admiratio, -onis, f. divljenje
adoptio, -onis, f. posvojenje
adulescens, -ntis, m. mladić
aedes, -is, f. kuća, hram
aedificium, -ii, n. građevina
aedifico, 1. graditi
aër, aëris, m. zrak
aes, aeris, n. mjed, bakar
aestas, -atis, f. ljeto
aetas, -atis, f. doba, razdoblje
aeternus, 3 vječan
ager, agri, m. polje
aggredior, 3. aggressus sum napasti
ago, 3., egi, actum raditi
agricola, -ae, m. zemljoradnik
alibi drugdje
alienus, 3 tuđ
alo, 3., alui, altum hraniti, odgajati
amica, -ae, f. prijateljica
amicitia, -ae, f. prijateljstvo

amicus, -i, m. prijatelj
amo, 1. voljeti
amor, -oris, m. ljubav
anima, -ae, f. duša
animal, -alis, n. životinja
animus, -i, m. duh
annus, -i, m. godina
antiquus, 3 star, drevan
aperio, 4., -rui, -rtum otvoriti, učiniti pristupačnim
aperte otvoreno
appello, 1. (+ak.) nazivati (nekoga nečim)
aqua, -ae, f. voda
ara, -ae, f. žrtvenik
arbitrium, -ii, n. sud, odluka
arbor, -oris, f. drvo
argenteus, 3 srebrni
arma, -orum, n. oružje
ars, artis, f. umjetnost
ater, atra, atrum crn
auctoritas, -atis, f. ugled, nagovaranje
audacia, -ae, f. odvažnost, hrabrost
audax, -acis smion, odvažan
audio, 4. čuti
augeo, 2., auxi, auctum uvećati, obogatiti
aura, -ae, f. zrak
aureus, 3 zlatan
auris, -is, f. uho
aurora, -ae, f. zora
aurum, -i, n. zlato
autumnus, -i, m. jesen
auxilium, -ii, n. pomoć
avaritia, -ae, f. lakomost, pohlepa

B

barba, -ae, f. brada
barbarus, -i, m. barbar
beatus, 3 blažen

bellicosus, 3 ratoboran

bello, 1. ratovati

bellum, -i, n. rat

bene dobro

benignus, 3 dobroćudan

brevis, -e kratak

C

cado, 3., cecidi, casum pasti

caedo, 3., cecidi, caesum sjeći, ubiti

calceus, -i, m. cipela, čizmica

campus, -i, m. polje

candidus, 3 bijel

canis, -is, m. pas

cano, 3., cecini, cantatum pjevati

canto, 1. pjevati

capillus, -i, m. kosa, vlas

capio, 3., cepi, captum uzeti, osvojiti

caput, -itis, n. glava

carmen, -inis, n. pjesma

carus, 3 drag

castra, -orum, n. tabor, utvrda

casu slučajno

casus, -us, m. pad, padež, slučaj

causa, -ae, f. uzrok, razlog, predmet

cedo, 3., cessi, cessum ići, odlaziti; (+dat.) uzmicati

celeber, -bris, -bre slavan

celebro, 1. slaviti

celer, -eris, -ere brz

cena, -ae, f. večera

certamen, -inis, n. natjecanje, borba

certus, 3 siguran, određen, pouzdan

ceteri, -ae, -a drugi, ostali

charta, -ae, f. papir

cibus, -i, m. hrana

circulus, -i, m. krug, društvo

civilis, -e građanski

civis, -is, m. građanin

civitas, -atis, f. grad, država

clamo, 1. vikati

clarus, 3 slavan, jasan

classis, -is, f. mornarica, razred

claudio, 3., clausi, clausum zatvoriti, zakloniti

clipeus, -i, m. štit

clivus, -i, m. brežuljak

cognosco, 3., -novi, -nitum spoznati

cogo, 3., coëgi, coactum skupiti, prisiliti

collum, -i, n. vrat

colo, 3., colui, cultum štovati, obrađivati

coma, -ae, f. kosa

communis, -e zajednički

compello, 3. -puli, -pulsum natjerati

concordia, -ae, f. sloga

condo, 3., -didi, -ditum osnovati, skrivati

coniugium, -ii, n. brak

coniux, -ugis, f. supruga

conservo, 1. sačuvati, spasiti

consilium, -ii, n. odluka, savjet

construo, 3., -struxi, -structum sagraditi, napraviti

consuetudo, -inis, f. navika, običaj

consul, -ulis, m. konzul

contio, -onis, f. skupština

convenio, 4., -veni, -ventum skupiti se

copia, -ae, f. obilje

cor, cordis, n. srce

cornu, -us, n. rog

corpus, -oris, n. tijelo

corrumpo, 3., -rupi, -ruptum uništavati, potkupiti

cotidianus, 3 svakidašnji

cotidie svakodnevno

cras sutra

credo, 3., -didi, -ditum vjerovati

cremo, 1. paliti

creo, 1. stvarati

cresco, 3., crevi, cretum rasti

crimen, -inis, n. zločin, zlodjelo
cubiculum, -i, n. spavaonica
culmen, -inis, n. vrh
cultus, -us, m. obrazovanje, nošnja
cupido, -inis, f. želja
cupio, 3., -ivi (-ii), -itum željeti
cur zašto
cura, -ae, f. briga
curo, 1. liječiti, brinuti se
curro, 3., cucurri, cursum trčati
cursus, -us, m. tijek
custos, -odis, m./f. stražar, čuvar

D

de (+abl.) o, od, sa
dea, -ae, f. božica
debeo, 2., -ui, -itum morati
decerno, 3., -crevi, -cretum odlučiti
decet, 2., decuit dolikuje
declaro, 1. razjasniti, proglašiti
decretum, -i, n. odluka
defendo, 3., -fendi, -fensem braniti
delecto, 1. razveseliti
deleo, 2., -evi, -etum razoriti
dens, dentis, m. zub
depono, 3., -posui, -positum odlagati
desidero, 1. željeti
deus, -i, m. bog
dexter, -t(e)ra, -t(e)rum desni
dico, 3., dixi, dictum govoriti, reći
dictator, -oris, m. diktator
dies, -ei, m./f. dan, rok
digitus, -i, m. prst
dignitas, -atis, f. dostojanstvo
dignus, 3 dostojan
diligens, -ntis marljiv
disciplina, -ae, f. red

discipulus, -i, m. učenik
disco, 3., didici učiti
diu dugo
diversus, 3 različit
dives, -itis bogat
divido, 3., -visi, -visum dijeliti
dividuu, 3 razdijeljen
divitiae, -arum, f. bogatstvo
divus, 3 božanski
do, 1., dedi, datum davati, dati
doceo, 2., -ui, -tum poučavati
dolor, -oris, m. bol, žalost, nevolja
dolus, -i, m. lukavstvo
dominus, -i, m. gospodar
dono, 1. darivati
donum, -i, n. dar
dormio, 4. spavati
dubito, 1. sumnjati
dubium, -ii, n. sumnja
duco, 3., duxi, ductum voditi
dulcis, -e sladak
dux, ducis, m. vojskovođa

E

educo, 1. odgajati
egens, -entis siromašan
epistula, -ae, f. pismo
eques, -itis, m. konjanik, vitez
equus, -i, m. konj
erro, 1. lutati, grijesiti
error, -oris, m. pogreška
etiam i, također
exemplar, -aris, n. primjer, uzor
exerceo, 2., -cui, citum vježbati, baviti se (+ak.)
exercitatio, -onis, f. vježba
exercitus, -us, m. vojska
exigo, 3. ēgi, actum protjerati, zahtijevati

existimo, 1. smatrati, misliti
exitium, -ii, n. propast
exitus, -us, m. izlazak, smrt, svršetak
expello, 3., -puli, -pulsum otjerati
exterus, 3 vanjski

F

fabula, -ae, f. priča
facio, 3., feci, factum činiti, raditi
fama, -ae, f. glasina
fames, -is, f. glad
familia, -ae, f. obitelj
famosus, 3 glasovit, slavan
fatalis, -e sudbonosan
fatum, -i, n. sudbina, udes
felicitas, -atis, f. sreća
felix, -cis sretan
femina, -ae, f. žena
fenestra, -ae, f. prozor
fera, -ae, f. zvijer
fere gotovo
ferreus, 3 željezan
ferrum, -i, n. željezo
festus, 3 svečan
fidelis, -e vjeran
fides, -ei, f. vjera, obećanje
filia, -ae, f. kći
filius, -ii, m. sin
finio, 4. završiti
finis, -is, m. granica, kraj, konac
firmo, 1. jačati
fleo, 2., flevi, fletum plakati
flos, -oris, m. cvijet
flumen, -inis, n. rijeka
fluo, 3., -xi, -xum teći
fluvius, -ii, m. rijeka
focus, -i, m. ognjište

foedus, -eris, n. savez
forma, -ae, f. oblik
fortis, -e hrabar
fortuna, -ae, f. sudbina, sreća
forum, -i, n. trg
fossa, -ae, f. jarak
frater, -tris, m. brat
frequens, -entis mnogobrojan
frequento, 1. često posjećivati
frigidus, 3 hladan
frons, -ntis, f. čelo
fructus, -us, m. plod
fugio, 3., fugi, (fugiturus) bježati
fur, furis, m./f. kradljivac

G

gemino, 1. podvostručiti
genitor, -oris, m. otac
gens, gentis, f. pleme, narod
genu, -us, n. koljeno
genus, -eris, n. rod, vrsta
gero, 3., gessi, gestum voditi; bellum gerere ratovati
gigno, 3., genui, genitum roditi
gladius, -ii, m. mač
gloria, -ae, f. slava
gravis, -e težak
guberno, 1. upravljati

H

habeo, 2., habui, habitum imati; smatrati
habito, 1. naseljavati
heros, -ois, m. heroj
hiems, hiemis, f. zima
historia, -ae, f. povijest
hodie danas
homo, -inis, m. čovjek

honestus, 3 častan
honor, -oris, m. čast
honoro, 1. počastiti
hora, -ae, f. sat, vrijeme, doba
horrendus, 3 užasan
hortor, 1. poticati
hortus, -i, m. vrt
hostis, -is, m. neprijatelj
humanus, 3 ljudski

I

iaceo, 2., -ui, ležati
iacio, 3., ieci, iactum baciti
iam već
ianua, -ae, f. vrata
ibi ondje
ignis, -is, m. vatra
immo dapače
imperator, -oris, m. car, zapovjednik
imperium, -ii, n. vlast, carstvo
impero, 1. zapovijedati
impugno, 1. napasti
incendo, 3., -di, -sum upaliti, raspaliti
incipio, 3., -cepi, -ceptum početi
incito, 1. poticati
incola, -ae, m. stanovnik
incolo, 3., -colui, -cultum naseljavati
infans, -antis, m. dijete
infans, -ntis, m. dijete
inferus, 3 donji
ingenium, -ii, n. čud, svojstvo, duh
ingens, -entis golem
inimicus, -i, m. neprijatelj
initium, -ii, n. početak
iniuria, -ae, f. nepravda
iniussu bez zapovijedi
iniustus, 3 nepravedan

inopia, -ae, f. oskudica
insidiae, -arum, f. zasjeda
instituo, 3., -ui, -utum ustanoviti
insula, -ae, f. otok; gradska četvrt
intereo, -ire, -ii, -itum propasti
intermitto, 3., -misi, -missum prekidati
interrogo, 1. upitati
invado, 3., -vasi, -vasum napasti
invenio, 4., -veni, -ventum naći
ira, -ae, f. bijes
irascor, 3. ljutiti se
iratus, 3. ljut
ita tako
iubeo, 2., iussi, iussum zapovijedati
iudex, -icis, m. sudac
iudicium, -ii, n. sud
iudico, 1. suditi
iugo, 1. spojiti, ženiti
iuro, 1. zakleti se, prisegnuti
ius, iuris, n. pravo
iussu po zapovijedi
iustitia, -ae, f. pravednost
iustus, 3 pravedan
iuvensis, -is, m. mladić
iuentus, -utis, f. mladost
iuvo, 1., iuvi, iutum pomagati

L

labor, -oris, m. posao
laevus, 3 lijevi
lapis, -idis, m. kamen
lapsus, -us, m. pogreška, posrtanje
latus, 3 širok
laudo, 1. hvaliti
lavo, 1. prati
legatus, -i, m. poslanik
legio, -onis, f. legija

lego, 3., legi, lectum čitati, skupljati, brati
levis, -e lagan
levo, 1. dići; odmoriti, olakšati
lex, legis, f. zakon
libenter rado
liber, -bri, m. knjiga
liber, -era, -erum slobodan
liberi, -orum, m. djeca
libertas, -atis, f. sloboda
licet, 2., licuit, licitum est dopušteno je
lingua, -ae, f. jezik
littera, -ae, f. slovo
litus, -oris, n. obala
loco, 1. smjestiti
locus, -i, m. mjesto
longus, 3 dugačak, dug
loquor, 3., locutus sum govoriti
ludo, 3. -si, -sum igrati se
ludus, -i, m. igra
lumen, -inis, n. svjetlo
luna, -ae, f. mjesec
lupus, -i, m. vuk
lux, lucis, f. svjetlo

M

magis više
magister, -stri, m. učitelj
magistratus, -us, m. magistrat, državni činovnik
magnitudo, -inis, f. veličina
maiores, -um, m. predci
mane ujutro
manus, -us, f. ruka, gomila, četa
mare, -is, n. more
marinus, 3 morski
maritus, -i, m. suprug
mater, -tris, f. majka
matrimonium, -ii, n. brak

matrona, -ae, f. gospođa, udata žena
maturo, 1. požuriti
medicus, -i, m. liječnik
medius, 3 srednji
memoria, -ae, f. pamćenje
memoro, 1. spominjati, podsjećati
mens, mentis, f. duh
mensis, -is, m. mjesec
mereo, 2., -rui, -itum steći, dobiti
metuo, 3., -ui bojati se
miles, -itis, m. vojnik
minuo, 3., -ui, -utum umanjiti
mirabilis, -e čudan
miraculum, -i, n. čudo
miror, 1. čuditi se
misceo, 2., miscui, mixtum (mistum) miješati
miser, -era, -erum jadan
miseria, -ae, f. jad, nesreća
mitto, 3., misi, missum slati
mobilitas, -atis, f. brzina, okretnost
modus, -i, m. način, mjera
moneo, 2., -ui, -itum opominjati
mons, montis, m. planina, gora
monstro, 1. pokazivati
monstrum, -i, n. neman
monumentum, -i, n. spomenik
morior, 3., mortuus sum umrijeti
mors, mortis, f. smrt
mortalis, -e smrтан
mos, moris, m. običaj; u pl. vladanje, ponašanje
motus, -us, m. pokret, micanje
moveo, 2., movi, motum micati, kretati
mox doskora
mulier, -eris, f. žena
mundus, -i, m. svijet
murus, -i, m. zid
muto, 1. mijenjati

N

nam naime
narro, 1. pripovijedati
nascor, 3., natus sum roditi se
nato, 1. plivati
natura, -ae, f. priroda
nauta, -ae, m. mornar
navalis, -e morski
navigo, 1. ploviti
navis, -is, f. lađa
necessarius, 3 potreban
neco, 1. ubiti
nego, 1. nijekati
negotium, -ii, n. posao, napor
nepos, -otis, m. unuk
nescio, 4., -ivi (-ii), -itum ne znati
nex, necis, f. nasilna smrt, ubojstvo
nimis previše
nitidus, 3 sjajan
nobilis, -e plemenit
noceo, 2., -ui, -itum škoditi
nomen, -inis, n. ime
nondum još ne
nosco, 3., novi, notum upoznati
notus, 3 poznat
nox, noctis, f. noć
numerus, -i, m. broj
numquam nikada
nunc sada
nuntio, 1. javiti
nuntius, -ii, m. glasnik
nutrio, 4. hraniti
nutrix, -icis, f. dojilja, dadilja

O

obscurus, 3 tajan, skriven
obtineo, 2., tinui, tentum zauzimati, upravljati
occido, 3., -idi, -sum ubiti
occupo, 1. osvojiti
oculus, -i, m. oko
odium, -ii, n. mržnja
officium, -ii, n. dužnost
olim nekoć
omnis, -e svaki, sav
oportet, 2. oportuit treba
oppidum, -i, n. utvrda, grad
opus, -eris, n. djelo
orator, -oris, m. govornik
orbis, -is, m. krug; orbis terrarum svijet
ordo, -inis, m. red, stalež
ornamentum, -i, n. ukras, nakit
orno, 1. krasiti
os, oris, n. usta
os, ossis, n. kost
otium, -ii, n. dokolica, slobodno vrijeme

P

paratus, 3 spreman
parens, -ntis, m. roditelj
pareo, 2., -ui pokoravati se
paries, -etis, m. zid
pario, 3., peperi, partum rađati
paro, 1. spremati
pars, partis, f. dio, strana
pater, -tris, m. otac
patior, 3., passus sum trpjeti
patria, -ae, f. domovina
pauci, -ae, -a malo, nekolicina
pauper, -eris siromašan
pax, pacis, f. mir

pecunia, -ae, f. imovina, imutak, novac
pello, 3. pepuli, pulsum istjerati
periculum, -i, n. opasnost
permitto, 3. -misi, -missum dopustiti
pertineo, 2., -tinui ticati se
pes, pedis, m. noge
petitio, -onis, f. traženje
peto, 3., -ivi (ii), -itum tražiti
pius, 3 pobožan
plebs, plebis, f. puk
plenus, 3 pun
poena, -ae, f. kazna
poëta, -ae, m. pjesnik
pono, 3., posui, positum staviti, podići
pons, pontis, m. most
pontus, -i, m. more
populus, -i, m. narod
porta, -ae, f. vrata
porto, 1. nositi
possideo, 2., -sedi, -sessum posjedovati
postea poslije
posteri, -orum, m. potomci
posterus, 3 sljedeći
postremo napokon
postulo, 1. zahtijevati
potentia, -ae, f. moć
potestas, -atis, f. moć
poto, 1. piti (često i mnogo)
praetexta, -ae, f. preteksta, purpurom obrubljena toga
pravus, 3 kriv, izopačen
premium, -ii, n. cijena
princeps, -cipis, m. prvak, vladar
proelium, -ii, n. bitka, boj
provincia, -ae, f. pokrajina
prudens, -ntis razborit
publicus, 3 javan
pudor, -oris, m. stid
puella, -ae, f. djevojka
puer, -eri, m. dječak

pugna, -ae, f. bitka
pugno, 1. boriti se
pulcher, -chra, -chrum lijep
punio, 4. kažnjavati
puto, 1. misliti

Q

quaero, 3., quaeſivi, quaeſitum tražiti
quies, -etis, f. mir, počinak
quiesco, 3., quievi, quietum počinuti
quoque i, također

R

rapidus, 3 brz
rapio, 3., rapui, raptum otimati
rarus, 3 rijdak
recens, -entis mlad, nov
reddo, 3., -didi, -ditum vraćati
regina, -ae, f. kraljica
regio, -onis, f. kraj, područje
regno, 1. kraljevati
regnum, -i, n. kraljevstvo
rego, 3., rex, rectum upravljati
relinquo, 3., -liqui, -lictum ostaviti
reliquiae, -arum, f. ostatak
repello, 3., repuli (reppuli), repulsumodbiti
repeto, 3., petivi (petii), petitum vratiti se,
ponovo osvojiti, obnoviti
res, rei, f. stvar; res publica država
rescindo, 3. -scidi, -scissum srušiti
respondeo, 2., -spondi, -sponsum odgovarati
rex, regis, m. kralj
ripa, -ae, f. obala
rogo, 1. pitati
rursus natrag, opet
rus, ruris, n. selo; seosko imanje

S

sacer, -cra, -crum svet
sacro, 1. posvetiti
saeculum, -i, n. stoljeće
saepe često
saevio, 4. bjesniti
sagitta, -ae, f. strijela
saluber, -bris, -bre zdrav
salus, -utis, f. spas
sanctus, 3 svet
sanguis, -inis, m. krv
sapiens, -ntis mudar
satis dovoljno
scientia, -ae, f. znanost
scio, 4., -ivi (-ii), -itum znati
scribo, 3., scripsi, scriptum pisati
scriptor, -oris, m. pisac
sedeo, 2., sedi, sessum sjediti
semper uvijek
senatus, -us, m. senat
senectus, -utis, f. starost
sententia, -ae, f. mišljenje
sentio, 4., sensi, sensum osjećati
separo, 1. rastaviti
sepulcrum, -i, n. grob
sequor, 3., secutus sum slijediti
servio, 4. robovati
servo, 1. čuvati
servus, -i, m. rob
sic tako
significo, 1. dati znak, nagovijestiti
signum, -i, n. znak
silentium, -ii, n. tišina
silva, -ae, f. šuma
sino, 3., sivi, situm dopustiti
socius, -ii, m. saveznik
sollemnis, -e svečan

somnus, -i, m. san
sono, 1., -ui, -itum zvečati, siktati
soror, -oris, f. sestra
sors, sortis, f. sreća, ždrijeb
spectaculum, -i, n. prizor
spero, 1. očekivati, nadati se
spes, -ei, f. nada
statim odmah
statua, -ae, f. kip
stella, -ae, f. zvijezda
stilus, -i, m. pisaljka
stimulo, 1. potaknuti
sto, 1., steti, statum stajati, stati
subito iznenada
sumo, 3., sumpsi, sumptum uzeti
superus, 3 gornji
sustineo, 2., tinui, tentum zaustaviti, podupirati

T

taceo, 2., -ui, -itum šutjeti
tectum, -i, n. krov
telum, -i, n. strjelica
templum, -i, n. hram
tempto, 1. pokušati, iskušati
tempus, -oris, n. vrijeme
teneo, 2., tenui, tentum držati, imati
terra, -ae, f. zemlja
testamentum, -i, n. oporuka
testis, -is, m. svjedok
timeo, 2., -ui, bojati se
timidus, 3 pllašljiv
timor, -oris, m. strah
titulus, -i, m. natpis, naslov
toga, -ae, f. toga
trado, 3., -didi, -ditum prijavljati, predati
traho, 3., traxi, tractum vući
tranquillus, 3 miran

tribunus, -i, m. tribun

tristis, -e tužan

tum tada

tumulus, -i, m. brežuljak

tunc tada

tunica, -ae, f. tunika

U

unda, -ae, f. val, voda

universus, 3 sav

urbs, urbis, f. grad

utor, 3., usus sum (+abl.) koristiti se, služiti se

uxor, -oris, f. žena, supruga

V

valeo, 2., valui, biti zdrav

varius, 3 različit

velo, 1. pokriti

velox, ocis hitar

venio, 4., veni, ventum dolaziti, doći

ver, veris, n. proljeće

verbum, -i, n. riječ

veritas, -atis, f. istina

verto, 3., -ti, -sum okretati

verus, 3 istinit, prav

vesper, -eri, m. večer

vestimentum, -i, n. odjeća

vestio, 4. odijevati se

veteranus, -i, m. stari vojnik

veto, 1., -ui, -itum zabraniti

vetustas, -atis, f. starina

vexo, 1. opustošiti

via, -ae, f. cesta, put, ulica

vicinus, 3 susjedni, blizak

victor, -oris, m. pobjednik

victoria, -ae, f. pobjeda

vicus, -i, m. selo

video, 2., vidi, visum vidjeti

vigeo, 2., -ui jačati

villa, -ae, f. kuća

vinco, 3., vici, victum pobijediti

vir, viri, m. muškarac, muž

virgo, -inis, f. djevojka

virilis, -e muževan

virtus, -utis, f. vrlina

vita, -ae, f. život

vivo, 3., vixi, victurus živjeti

vivus, 3 živ

vix jedva

vocabulum, -i, n. riječ

voco, 1. zvati

volo, 1. letjeti

voluntas, -atis, f. volja, htijenje

vox, vocis, f. glas, izraz

vulnus, -eris, n. rana

8.2.1. Popis ostalih riječi čije značenje treba znati

Imenice (češće iznimke)

- *bos, iter, senex, vis luppiter, domus*

Pridjevi

- *facilis, difficilis, similis, dissimilis, humiliis, gracilis*
- *bonus, malus, parvus, magnus, multus*
- *novus, vetus*
- *iuvensis, senex*
- *extremus, proximus*

Zamjenice

- *ego, tu, nos, vos*
- *meus, tuus, noster, vester*
- *sui*
- *suus*
- *hic, iste, ille, ipse, is, idem*
- *qui*
- *quis*
- *aliqui*
- *aliquis*
- *nemo, nihil*

Zamjenički pridjevi

- *unus, solus, totus, ullus, uter, neuter, alter, nullus, uterque, alias*

Korelativni pridjevi i prilozi

- *qualis, talis*
- *quantus, tantus*
- *quot, tot*
- *ubi*
- *unde, undique*

Brojevi

- *od unus do centum, mille*
- *od primus do decimus*

Prijedlozi s akuzativom

- *ad, adversus, ante, apud, circa, contra, extra, inter, intra, ob, per, post, prope, supra, trans*

Prijedlozi s ablativom

- *a/ab, cum, de, e/ex, sine, pro*

Prijedlozi s akuzativom i ablativom

- *in, sub, super*

Glagoli

- *audeo, fido, gaudeo, soleo*
- *sum i složenice (absum, adsum, desum, possum, prosum)*
- *fero i složenice (affero, aufero, confero, praefero, refero)*
- *volo, nolo, malo*
- *eo i složenice (abeo, adeo, exeo, intereo, pereo)*
- *fio*
- *coepi, memini, odi, inquam*

Upitne čestice

- *-ne, num, utrum-an, nonne*

Veznici

- *et, -que, ac, atque, nec, neque*
- *aut, vel, sive*
- *sed, autem, tamen*
- *ergo, igitur, itaque*

8.3. Popis odabranih izrjeka i poslovica

Ovaj prilog sadrži one izrjeka i poslovice za koje se od pristupnika očekuje da ih zna i koje mogu biti pitane na državnoj maturi. Podrazumijeva se da pristupnik razumije njihovu pozadinu te da prepoznae okolnosti u kojima je izrjeka ili poslovica primjenjiva danas.

1. A limine.
2. A priori.
3. Ab initio.
4. Ab ovo usque ad mala.
5. Ab ovo.
6. Ad acta.
7. Ad bestias.
8. Ad hoc.
9. Ad Kalendas Graecas.
10. Ad litteram.
11. Ad metalla.
12. Ad personam.
13. Ad rem.
14. Addenda et corrigenda.
15. Age, quod agis.
16. Alea iacta est.
17. Alma mater.
18. Aquila non capit muscas.
19. Arti musices.

20. Audaces fortuna iuvat.
21. Audiatur et altera pars.
22. Aurora Musis amica.
23. Ave, Caesar (imperator), morituri te salutant.
24. Bis dat, qui cito dat.
25. Bona fide.
26. Carpe diem.
27. Casus belli.
28. Ceterum censeo Carthaginem esse delendam.
29. Circulus vitiosus.
30. Condicio sine qua non.
31. Contra bonos mores.
32. Coram publico.
33. Corpus delicti.
34. Cui bono?
35. Cum grano salis.
36. De facto.
37. De gustibus non disputandum est.
38. De iure.
39. Deus ex machina.
40. Dignum laude virum Musa vetat mori.
41. Divide et impera.
42. Dulce et decorum est pro patria mori.
43. Duobus litigantibus, tertius gaudet.
44. Eo ipso.
45. Errare humanum est.
46. Etiam tu, mi fili!
47. Ex abrupto.
48. Ex aequo et bono.
49. Ex lege.
50. Ex officio.
51. Exegi monumentum aere perennius.
52. Exempli gratia.
53. Expressis verbis.
54. Fama volat, scripta manent.
55. Festina lente.
56. Fiat iustitia, pereat mundus.
57. Graecia capta ferum victorem cepit et artes intulit agresti Latio.

58. Hannibal ad portas.
59. Hic et nunc.
60. Hic Rhodus, hic salta.
61. Hoc loco.
62. Hoc sensu.
63. Hodie mihi, cras tibi.
64. Homo novus.
65. Honores mutant mores.
66. Honoris causa.
67. Horribile visu.
68. In absentia.
69. In continuo.
70. In dubio pro reo.
71. In flagranti.
72. In margine.
73. In medias res.
74. In memoriam.
75. In praesentia.
76. In silvam ligna ferre.
77. In spe.
78. Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim.
79. Injuriam qui facturus est, iam fecit.
80. Inter nos.
81. Inter partes.
82. Inter vivos.
83. Ipse dixit.
84. Ipso facto.
85. Ipso iure.
86. Labor omnia vincit.
87. Laconica brevitatis.
88. Lapsus calami.
89. Lapsus linguae.
90. Laudator temporis acti.
91. Lege artis.
92. Licentia poëtica.
93. Lupus in fabula.
94. Mala fide.
95. Manu propria.
96. Manus manum lavat.
97. Margaritas ante porcos.
98. Mel in ore, fel in corde.
99. Mens sana in corpore sano.
100. Modus vivendi.
101. Mortis causa.
102. Mutatis mutandis.
103. Naturalia non sunt turpia.
104. Ne quid nimis.
105. Nec Hercules contra duos.
106. Nihil agenti dies longus est.
107. Nihil obstat.
108. Noli turbare (tangere) circulos meos.
109. Nomina sunt odiosa.
110. Non bene pro toto libertas venditur auro.
111. Non omnis moriar.
112. Non plus ultra.
113. Non quis, sed quid.
114. Non sequitur.
115. Nosce te ipsum.
116. Nulla dies sine linea.
117. Nulla regula sine exceptione.
118. O tempora, o mores!
119. Obliti privatorum publica curate.
120. Omne vivum ex ovo.
121. Omnia preclara rara.
122. Pacta sunt servanda.
123. Panem et circenses.
124. Parce tempori.
125. Pars pro toto.
126. Per acclamationem.
127. Per aspera ad astra.
128. Periculum in mora.
129. Persona (non) grata.
130. Piscem natare doces.
131. Pleno titulo.
132. Pollice presso.
133. Pollice verso.

134. Post festum.
135. Post nubila Phoebus.
136. Primus inter pares.
137. Principiis obsta.
138. Pro domo sua.
139. Pro et contra.
140. Pro forma.
141. Quid pro quo.
142. Qui tacet, consentire videtur.
143. Quidquid id est, timeo Danaos et dona ferentes.
144. Quod licet lovi, non licet bovi.
145. Quod nocet, saepe docet.
146. Quorum (praesentia sufficit).
147. Quot linguis calles, tot homines vales.
148. Quousque tandem?
149. Relata referto.
150. Rem tene, verba sequentur.
151. Repetitio est mater studiorum.
152. Res nullius.
153. Res, non verba.
154. Ridendo dicere verum.
155. Sapienti sat.
156. Saxa loquuntur.
157. Sero venientibus ossa.
158. Si duo faciunt idem, non est idem.
159. Si tacuisses, philosophus mansisses.
160. Sine ira et studio.
161. Sit tibi terra levis.
162. Sit venia verbo.
163. Status (In statu) quo ante.
164. Stricto sensu.
165. Sua sponte.
166. Sub iudice.
167. Sub poena.
168. Sub rosa.
169. Sui generis.
170. Sui iuris.
171. Suum cuique.
172. Tabula rasa.
173. Tacite.
174. Tertium non datur.
175. Testis unus, testis nullus.
176. Ubi tu Gaius, ego Gaia.
177. Urbi et orbi.
178. Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.
179. Vade mecum.
180. Varietas delectat.
181. Venia docendi/legendi.
182. Vice versa.
183. Vis maior.
184. Volens, nolens.
185. Votum separatum.
186. Vulpes pilum mutat, non mores.

8.4. Popis odabranih kratica

Ovaj popis sadrži samo one kratice koje mogu biti pitane na ispitu iz Latinskoga jezika na državnoj maturi.

A. OSOBNA IMENA

1. A. – Aulus
2. App. – Appius
3. C. – Gaius
4. Cn. – Gnaeus
5. D. – Decimus
6. L. – Lucius
7. M. – Marcus
8. P. – Publius
9. Q. – Quintus
10. S. ili Sex. – Sextus
11. T. – Titus
12. Ti. ili Tib. – Tiberius

B. OSTALE KRATICE

1. a.a. – ad acta
2. add. – addenda
3. A. D. – anno Domini
4. a. m. – ante meridiem
5. aed. – aedilis
6. anon. – anonymous
7. app. – appendix
8. c. ili cap. – caput
9. cca. – circa
10. corr. – corrigenda
11. cos. – consul
12. dr.sc. – doctor scientiae
13. ed. – editor
14. e.g. – exempli gratia
15. etc. – et cetera
16. ex l. ili ex lib. – ex libris
17. f. – filius
18. ib. ili ibid. – ibidem
19. id. – idem
20. Id. – Idus
21. i.e. – id est
22. imp. – imperator
23. K. ili Kal. – Kalendae
24. l. ili lib. – liber
25. l.c. ili loc.cit. – loco citato
26. l.s. – locus sigilli
27. leg. – legatus
28. m.p. – manu propria
29. mr.sc. – magister scientiae
30. n. – nota
31. N.B. – nota bene
32. Non. – Nonae
33. non seq. – non sequitur
34. op.c. ili op.cit. – opus citatum
35. p. – pagina
36. p. m. – post meridiem
37. pont.max. – pontifex maximus
38. pr. – praetor
39. praef. – praefectus
40. proc. – proconsul
41. pt. – pleno titulo
42. s. – senatus
43. sc. – scilicet
44. S.P.Q.R. – senatus populusque Romanus
45. tit. – titulus
46. tr.pl. – tribunus plebis
47. v. – vide
48. vol. – volumen
49. vs. – versus
50. v.v. – vice versa

29

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

